

УДК 614.253.4:159.9:612.017

Е. І. Гура

Дніпропетровський державний інститут
фізичної культури і спорту

ТРЕНІНГ ПРОФЕСІЙНОЇ АДАПТАЦІЇ АСПІРАНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ «АНТИПЛАГІАТ»

Проведено дослідження основних видів плагіату й межових з ним психологічних маніпуляцій. Викладені деякі комп'ютерні, лінгвістичні та психологічні методи виявлення плагіату в науковій діяльності. Створена класифікація основних видів плагіату в професійній діяльності. На основі теоретичного аналізу й узагальнення літературних джерел, матеріалів Інтернету та психологічних інтерв'ю розроблено тренінг професійної адаптації аспірантів вищих навчальних закладів «антиплагіат», на якому розглядаються теоретичні основи проблеми плагіату, правила цитування, аналіз і самоаналіз творчих праць аспірантів.

Ключові слова: тренінг, професійна адаптація, аспіранти, плагіат, вищі навчальні заклади, психологічні маніпуляції, наукова діяльність.

Постановка проблеми. Аналіз сучасних досліджень і публікацій. Професійне становлення науковців відбувається під час навчання в аспірантурі. Через це важливо саме на першому етапі професійної адаптації науковців досконало вивчити правила наукової діяльності. Знання правил дозволяє уникнути шкідливих наслідків неправомірної наукової діяльності, які традиційно виникають у разі їх порушень. Одним із важливих кроків ідентифікації вченого є усвідомлення проблеми плагіату й знання правил цитування. Зараз проблему плагіату можна віднести до глобальних у сучасному світі. Вона актуальна практично для всіх галузей професійної діяльності людства. Під плагіатом (від лат. *plagium* – викрадаю) ми розуміємо особливий вид порушення прав авторів або винахідників у будь-якій сфері професійної діяльності, коли під своїм прізвиськом шахрайським чином використовуються чужі твори або розробки. До головних невирішених проблем плагіату відносять питання критеріїв і засобів оцінки плагіату, встановлення межі між науковим використанням результатів чужих досліджень і антинауковим плагіатом. Вирішенням проблем плагіату активно займаються політики, юристи, психологи, педагоги, лінгвісти та інші.

Ставлення людства до плагіату змінюється з часом. Ж. Жирарден вважав, що «плагіат є основою кожної культури, за виключенням самої першої, про яку, взагалі, нічого не відомо». У стародавні часи вільно використовували наукові праці попередників такі мислителі, як Геродот, Плутарх, Вергілій, Д. Сіцилійський [4; 5; 6]. Про нашу дійсність Ч. К. Колтон писав: «Якщо ви здійсните крадіжку в сучасників, вас звинуватять у плагіаті,

якщо у древніх – будуть шанувати за ерудицію». Взагалі існує така тенденція: те, що раніше вважалося нормальним, у наш час може кваліфікуватися як плагіат.

У минулому частіше за все конфлікти, пов'язані з плагіатом, виникали у світі письменників. Серед звинувачених у плагіаті – Л. Мюссе, Е. Золя, А. Доде, Дюма-батько. Сучасники докоряли Ж. Б. Мольєру за те, що він переніс майже без змін у свій твір «Витівки Скапена» сцену Сірано де Бержерака. На це класик французької літератури відповів знаменитою фразою: «Я беру своє добро всюди, де його знаходжу». На звинувачення в плагіаті У. Шекспір відповідав: «Це дівчина, яку я знайшов у грязі і вивів у вищий світ». Досить цікавим є ставлення до плагіату в Д. Свіфта, який писав: «Блискучі виказування! Цікаво, де ви їх вкрали»? Українська письменниця М. Вовчок була визнана винною в плагіаті перекладу казок Г. Х. Андерсена, який насправді був зроблений іншими відомими перекладачами [2; 4; 6; 11].

Нині питання плагіату вирішуються на державному рівні. Прем'єр-міністр РФ Д. Медведев наголошував, що «потрібно ввести норми в підзаконних актах, постановах уряду, які дозволяють використовувати дисциплінарні впливи до студентів, аспірантів, викладачів, які здійснюють відповідні правопорушення ... Проблема плагіату буде викликати велику кількість конфліктів та, якщо боротися з цим явищем, треба йти на це» [3].

У промисловості плагіат став проблемою, яка взагалі немає меж. Конкурентні переваги одних практично моментально копіюються (часто просто крадуться) іншими виробниками. Якщо хтось вигдав конкурентоспроможний товар, його будуть виробляти через деякий час практично всі. Цікавим є і той факт, що під час тренінгів для менеджерів учать «елегантно використовувати або запозичувати» ідеї у конкурентів [5, 7].

У світі інформаційних технологій творець «Facebook» М. Цукерберг був звинувачений у плагіаті чужої ідеї для створення власного сайту. Через це він був змушений виплатити значну фінансову компенсацію братам Кэмерону і Тайлеру Вінклвоссам та Наренді за використання їх творчої ідеї сайту connectu для комунікації між студентами Гарварда [13].

Спроби вирішити проблему плагіату здійснюються й у науковій сфері. Ф. Рибле видав роботу «Науковий плагіат: про провал системи» (Das Wissenschaftsplagiat: Vom Versagen eines Systems), у якій досконало виклав науково-дослідницькі аспекти плагіату [9]. Через плагіат Дюссельдорфський університет анулював учений ступінь німецького міністра освіти А. Шаван. У кандидатській дисертації: «Особистість і

совість» експерт Дюссельдорфського університету ім. Г. Гейне розкрив «характерну картину дій, які можна назвати плагіатом» [1]. Скандали, пов'язані з плагіатом, відомі й у світі спортивної науки. Університет медицини та спорту І. Земмельвайса в Будапешті почав процедуру позбавлення президента Угорщини П. Шмітта докторського ступеня після повідомлення про те, що 80% його роботи про сучасні Олімпійські Ігри були скопійовані з праць М. Георгієва. У минулому П. Шмітт очолював Національний олімпійський комітет [8].

У педагогічній сфері, зокрема університеті Бішопа (Bishop's University) особливу увагу приділяють моральним аспектам плагіату. Викладачі відносять плагіат до порушень «які ображають викладачів, які є нечесними по відношенню до однокурсників та до самого себе. Плагіат руйнує сам процес університетської освіти». У педагогіці до «літературних крадіжок» відносять списування домашнього завдання в товаришів або використання студентами шпаргалок під час екзаменів. Цікавим є і той факт, що самі студенти усвідомлюють те, що порушенням правил навчання є використання шпаргалок на екзаменах. У той же час, переважаюча їх кількість не вважає плагіатом переписування домашніх завдань у своїх однокурсників протягом семестру [12, 16].

Е. Ніколаєв відносить плагіат до сучасних негативних явищ у освіті. Він вважає, що «в сучасному освітньому просторі пошук інформації став менш важким». Через це, при виконанні домашніх завдань часто можна обмежуватися використанням Інтернету. «Такий підхід не розвиває аналітичних здібностей студентів, у результаті завдання втрачають цінність, тому що не реалізується їх основна мета». Інша проблема плагіату – «ефект натовпу». Він пов'язаний «з потребою студентів отримати не знання, а оцінку». Педагогам потрібен високий рівень педагогічної майстерності, щоб високо оцінювати не ідеальні скопійовані, а справжні авторські роботи студентів [5].

Ураховуючи актуальність проблеми плагіату було прийняте рішення створити тренінг професійної адаптації аспірантів вищих навчальних закладів «АНТИПЛАГІАТ».

Мета дослідження: створення на основі теоретичного аналізу й узагальнення даних спеціальних джерел інформації тренінгу професійної адаптації аспірантів вищих навчальних закладів «АНТИПЛАГІАТ».

Методи та організація досліджень: теоретичний аналіз і узагальнення спеціальних літературних джерел та матеріалів Інтернету, психологічні інтерв'ю.

Виклад основного матеріалу. У результаті власного аналізу відповідних даних літератури, Інтернет ресурсів і психологічних інтерв'ю автором було створено тренінг професійної адаптації аспірантів вищих навчальних закладів фізичної культури і спорту «АНТИПЛАГІАТ». Тренінг складається з трьох частин: лекція «Теоретичні основи проблеми плагіату» (інтерактивний формат) та двох практичних занять: «Плагіат: аналіз і самоаналіз творчих робіт» і «Сучасні правила цитування». Фокусами лекції обрані визначення проблеми плагіату в сучасному світі, історичні аспекти плагіату, плагіат у різних сферах професійної діяльності, діагностика, класифікація й наслідки плагіату. На лекції використана таблиця класифікації плагіату в професійній діяльності. Дані основних видів плагіату й межових із ним психологічних маніпуляцій представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Класифікація плагіату в професійній діяльності

Плагіат без повідомлення джерел	Плагіат з повідомленням джерел	Межові з плагіатом психологічні маніпуляції
«Примарний автор» – автор видає роботу іншого за свою. Плагіат буває в двох формах: використання матеріалу з Інтернету, використання заказів «консультаційних фірм»	«Забуте посилання» – це неправильне оформлення посилань на джерело інформації	«Домовленості» – змови між щонайменше двома авторами, наслідком яких є виконання однакових або майже однакових робіт
«Фотокопія» – автор копіює значну частину тексту з одного з джерел, при цьому не вносить в нього своїх зміни	«Дезінформатор» – це помилкове оформлення посилань на джерело інформації	«Фальсифікації» – автор вигадує зміст неіснуючих завдань, статистичні показники, або творець не вірно вказує наукові дані як результат власної роботи
«Матеріал, який підвернувся під руку» – автор робить спробу сховати плагіат шляхом копіювання з декількох джерел, зміст яких не змінюється, а плагіатор пише свої перехідні фрази між частинами тексту	«Занадто ідеальне перефразування» – це коли цитата не взята в лапки. Через це в читача складається уява, що наданий текст – є оригінальна інтерпретація поглядів автора	«Реплікації», коли автор видає однакову або майже однакову роботу кілька разів для підняття власного академічного рейтингу
«Погане маскування» – автор залишає ценз тексту джерела, але при цьому деякі поняття змінюються на близькі по розумінню	«Ідеальне злодіяння» – автор правильно надає деякі цитати з джерел, а інші перефразує. У результаті в читача виникає думка, що перефразований текст є авторським аналізом думок, які наводяться	Маніпуляції «шпаргалка» – використання не дозволених допоміжних матеріалів під час іспитів; отримання незарядженої копії екзаменаційних завдань

<p>«Гарне маскування» – повне запозичення текстів з інших джерел, але цілковите їх перефразування</p>	<p>«Численне цитування» – автор виконує всі правила цитування та перефразування. Інтелектуальний злочин міститься в тому, що праця не має оригінальних ідей власних досліджень автора</p>	<p>«Ловці чужих думок» – спілкування з іншими студентами під час іспитів для розв’язання завдань</p>
<p>«Праця ледаря» – автор практично в повному обсязі та стилі перефразує інформацію з різних джерел. Це займає стільки ж часу, як і написання роботи, яка би базувалася на власних думках</p>	<p>«Некоректне перефразування з частковою ампутацією частини думки» – автор виконує правила цитування, в той же час міняє частково ценз цитати інформаційного джерела</p>	<p>«Театральні вистави» – представлення себе під іменем іншого студента на іспитах</p>
<p>«Крадіжки в самого себе» – автор використовує в новій роботі текст своїх ранніх робіт; автор використовує одну роботу для досягнення результатів у різних напрямках діяльності; видання власної, колись вже написаної роботи за нову</p>	<p>«Некоректне перефразування із зміною контексту думки» – автор повністю виконує правила цитування та змінює контекст висловлювання інформаційного джерела, який змінює ценз висловлювання на протилежний</p>	<p>«Інформаційний паразитизм» – це переписування домашніх завдань у своїх однокурсників протягом семестру</p>
<p>«Інформаційний коктейль» – автор надає перелік використаних джерел і не дає посилань на них у тексті</p>	<p>-</p>	<p>«Залежність від Інтернету та електронних засобів комунікації» – це використання під час іспитів ресурсів Інтернету й інтелекту своїх однокурсників через електронні засоби комунікації</p>

Крім представлених видів плагіату доцільно розділяти *усвідомлений і неусвідомлений плагіат*. Термін «неусвідомлений плагіат» уперше з’явився в юридичній практиці. У такому плагіаті був звинувачений Д. Харрісон, який випадково використав у творі «My Sweet Lord» копію пісні «He’s So Fine» групи The Chiffons. Конфлікт закінчився фінансовою компенсацією [14].

У сучасному освітньому просторі досить актуальними залишаються питання виявлення плагіату. Зараз використовують такі методи виявлення плагіату, як комп'ютерна, лінгвістична і психологічна діагностика плагіату. Для комп'ютерної діагностики використовуються Інтернет-сервіси AntiPlagiat.ru, Плагиата.НЕТ та інші. Активними користувачами системи «Антиплагиат» є МДУ ім. М. В. Ломоносова [2]. Питання лінгвістичної діагностики плагіату активно розробляє Т. І. Стексова. Вона описує «аналіз модусних компонентів мовного твору». Метод дозволяє чітко виявляти індивідуальні особливості конкретних мовних особистостей та їх мовні переваги. Модусна інформація, що міститься в тексті, відображає манеру, стиль та спосіб викладення думок автора, які характеризують його твори і які неможливо змінити без цілеспрямованих дій. Для виявлення плагіату дослідниця вважає важливим: аналіз особистого (суб'єктивного) ставлення автора до того, що він каже та до того, як побудовані його висловлювання; інформацію про використання автором посилань на загальні інформаційні дані або повідомлення про точні й конкретні інформаційні дані; особисті або безособисті конструкції оформлення позиції автора; ступень категоричності висловлювань автора; особливості використання слів з оціночним значенням; стиль викладення матеріалу (констатувальний, полемічний, аналітичний та інше); характерність авторських цензових конструкцій, що ведуть до діалогізації «моно» тексту [10].

Під час аналізу й самоаналізу творчих робіт аспіранти працюють самостійно, в парах і в учбовій групі. Вони отримують завдання провести дослідження наукових робіт на плагіат, а, в разі його виявлення, провести класифікацію плагіату за наданими вище критеріями. Важливим кроком тренінгу «АНТИПЛАГІАТ» є встановлення психологічних рис дослідників, які його використовують. Нами використовується типологія Д. Уільямса, відповідно якій ми виділяємо: «лінивих, хитрих та випадкових плагіаторів» [17].

Результати власних психологічних інтерв'ю завжди свідчать, що перші плагіатори немотивовані до дослідницької діяльності. Частіше за все вони вчаться не за власним бажанням, а за бажанням батьків. Зрозуміло, що вони не можуть отримувати задоволення від власних відкриттів, бо це для них не важливим. Хитрі плагіатори стають справжніми психологічними маніпуляторами, які не звертають увагу на соціальні норми при досягненні своїх бажань. Випадкові плагіатори стають такими за своїм незнанням проблеми плагіату і правил цитування. При виявленні плагіату вони відчують свою провину і через це мають кращі з усіх можливості стати справжніми вченими.

Для проведення *психологічної діагностики і самодіагностики* плагіату під час тренінгу доцільно усвідомлювати психологічні механізми, які лежать в основі цього універсального явища. Про універсальність механізмів плагіату свідчать надані вище дані про те, що плагіатори виявляються в усіх сферах професійної діяльності людей. Для розуміння аспірантами складних психологічних феноменів плагіату автором тренінгу використовується пояснення цього явища в професійній діяльності згідно *«принципу паралелізму»* на прикладі подібних ситуацій, які виникають на більш примітивному рівні, в стосунках між дітьми і дорослими. Традиційно діти копіюють мислення і поведінку своїх батьків або однолітків, тобто діти є *плагіатчиками* по відношенню до своїх батьків. Таким чином діти ідентифікуються зі своїми батьками або іншими впливовими особами. В результаті ідентифікації батьки, які сприймаються дитиною як зовнішні об'єкти, проникають у внутрішній світ малечі і стають частиною особистості. Можливо, це один із найважливіших кроків формування особистості людини. Процес ідентифікації неусвідомлений, через це погляди батьків на світ можуть сприйматися дітьми як їх особисті погляди. Г. Розенфельд вважає, що іноді проективна ідентифікація приймає форму психологічного «вторгнення, що веде до злиття і втрати меж з іншою особистістю». Через це діти не можуть відчувати межі між своїми думками і думками іншої особистості. Практично завжди вони цього не усвідомлюють. Діти досить часто говорять: «Я сам це навчився робити. Я це знаю сам. Я сам це зрозумів». Така позиція може дати дитині можливість відчувати свою, на жаль, фальшиву автономність і знецінювати залежність від батьків. Завдяки плагіату в стосунках з батьками діти можуть відчувати себе більш дорослими і більш гарними. Подібна психологічна потреба частіше за все виявляється в осіб із зниженою самооцінкою, яких іноді характеризують як людей з «комплексом неповноцінності». З психологічної точки зору в дорослому світі (наприклад, світ науковців) відсутність даних про автора-попередника є його психологічним *знеціненням* або *запереченням*. Завдяки знеціненню можливо помилково відчувати себе кращим ученим (знецінивши іншого можна нічого не зробивши з собою відчувати себе професійно і психологічно вищим), а завдяки запереченню існування своїх попередників можливо задовольнити «нарциса» у своїй душі й відчувати себе самим першим і самим кращим. «Усі представлені механізми психологічних захистів є неусвідомленими, через це особистість сама може не розуміти, що вона є плагіатчиком. Аналіз і самоаналіз професійної діяльності фахівця може

надати особистості можливість усвідомити ступень свого плагіату. На наш погляд, завдяки існуванню механізму «*проективної ідентифікації*» будь-яка особистість не може бути повністю вільною від плагіату. Тому завдяки розумінню процесу ми можемо бути достатньо самостійними в власних думках та можемо навчитися ставити лапки не тільки в своїх наукових роботах, а й у своїх повільних асоціаціях, можемо навчитися ставити межу між своїми думками і думками інших, тобто навчитися використовувати мислення інших, залишаючись при цьому вдячними дітьми, які пам'ятають про те, що їм спонукали батьки. Бути вдячними в високому розумінні – це шанувати й цитувати своїх наукових батьків.

Особливу увагу у виявленні плагіату доцільно приділяти питанням *усвідомленого копіювання*. На наш погляд, ця психологічна маніпуляція є свідченням серйозного дефекту совісті й моралі особистості. Якщо в неї не сформована совість і мораль, немає ніякого сенсу звертатися до людини тому, що вона не почує вас. Щоб звертатися до совісті й моралі потрібно спочатку сформувавши їх.

Цікавим є і той факт, що в психології відомі феномени, протилежні явищу плагіату. Засновник психоаналізу З. Фрейд описував феномен «*проекції*» як психологічне явище, коли «*ідеї однієї людини приписуються іншій*». Автор у цьому випадку відмовляється від свого авторства і буквально стверджує: «*Це не моя думка, він так казав*». Частіше за все іншим приписуються почуття і думки, які важко усвідомити в собі або прояви яких будуть засуджуватися спільнотою.

Під час практичного заняття «*Правила цитування*» аспіранти знайомляться із *сучасними правилами цитування літературних джерел*.

1. Цитування має використовуватися в усіх випадках, коли в роботі використовуються дані, взяті зі сторонніх джерел, а не отримані або створені безпосередньо автором.

2. Джерелом цитування має бути вже виданий твір.

3. Якщо думка автора наводиться дослівно, то її слід взяти в лапки.

4. Об'єм цитування має відповідати меті цитування.

3. Якщо цитується великий уривок тексту, то він може не братися в лапки, але, натомість, – виділяється від решти тексту певним способом.

4. Можливе скорочення цитати, яке не веде до викривлення думки автора. Місце скорочення має бути відзначене в цитаті квадратними дужками з трьома крапками всередині.

5. Допускається перефразування цитати, зміна словоформ чи певних слів. У такому разі, цитата в лапки не береться, але в квадратних дужках обов'язково ставиться посилання на джерело.

6. У списку використаної літератури завжди слід указувати навіть ті джерела, які використовувалися під час підготовки роботи і вивчення теми, навіть якщо прямих посилань чи цитувань цих джерел у роботі немає.

Висновки. 1. Плагіат – це проблема, яка актуальна для всіх галузей професійної діяльності людства. Глобальність плагіату пов'язана з тим, що в його основі лежить єдиний психологічний механізм «проективної ідентифікації».

2. На основі теоретичних даних створена система диференційованої діагностики основних видів плагіату і межових з ним психологічних маніпуляцій. Описані деякі методи виявлення плагіату в науковій діяльності: комп'ютерна, лінгвістична і психологічна діагностики.

3. Розроблено тренінг професійної адаптації для аспірантів «АНТИПЛАГІАТ», на якому розглядаються теоретичні основи проблеми плагіату, правила цитування, аналіз і самоаналіз творчих праць аспірантів.

Перспективним напрямком подальших досліджень буде розробка методичних рекомендацій покращення професійної адаптації аспірантів на основі аналізу й самоаналізу їх наукової діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. ВЕСТИ. Новости. В мире. Министерский плагиат : А. Шаван покинула пост... [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.vesti.ru/doc.
2. Интернет-сервис AntiPlagiat.ru. Конференция «Plagium vulgaris: как предотвратить плагиат в науке» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.antiplagiat.ru/index.aspx.
3. Медведев Д. Главные новости. Научный плагиат / Д. Медведев [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.itar-tass.com>.
4. Никберг И. И. Недобросовестность – привычное зло или криминал? (о плагиате и плагиаторах в медицине) / И. И. Никберг // Новости медицины и фармации. – 2012. – № 3 (401) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.mif-ua.com/archive/article>.
5. Николаев Е. Что такое плагиат, или о западных стандартах научной этики / Е. Николаев [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.osvita.org.ua/articles/68.html.
6. Плагиат, інформація про Плагиат [Электронный ресурс]. – Режим доступа : uk.finanzalarm.com.details.
7. Порало И. Интеллектуальный капитал Украины в плену плагиата / И. Порало [Электронный ресурс]. – Режим доступа : autor-com.narod.ru.
8. РОСБАЛТ. Тема дня: Президента Венгрии хотят лишить докторской степени за плагиат [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.rosbalt.ru.
9. Сосницкая О. Newsland. Общество. Фолькер Рибле Наука заимствования? Наука и заимствования? Научный плагиат! / О. Сосницкая [Электронный ресурс]. – Режим доступа : newsland.com.news/detail.
10. Стексова Т. И. Юрислингвистика-6: Инвективное и манипулятивное функционирование языка / Т. И. Стексова ; под ред. Н. Д. Голева. – Барнаул : изд-во Алт. ун-та, 2005.

11. Цалик С. Як Марко Вовчок літературних негрів наймала / С. Цалик // Країна. – № 27 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gazeta.ua/articles/history-journal>.
12. Bishop's University [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ubishops.ca/ccs/div/soc/psy/plagia04.pdf>.
13. Bates D. Twins who accused Mark Zuckerberg of stealing idea for Facebook launch ANOTHER lawsuit against him / D. Bates [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lenta.ru/lib/14205974>.
14. Huntley E. J. Mystical One: George Harrison: After the Breakup of the Beatles / E. J. Huntley. – Guernica Editions, 2004.
15. The global leader in plagiarism prevention and online grading [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.turnitin.com>.
16. TTI SFU Survival Guide Wiki Студенческий плагиат [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ru.tti.wikia.com/wiki>.

РЕЗЮМЕ

Гура Э. И. Тренинг профессиональной адаптации аспирантов высших учебных заведений «антиплагиат».

Проведено исследование основных видов плагиата и пограничных с ним психологических манипуляций. Описаны некоторые компьютерные, лингвистические и психологические методы выявления плагиата в научной деятельности. Создана классификация основных видов плагиата в профессиональной деятельности. На основе теоретического анализа и обобщения литературных источников, материалов Интернета и психологических интервью разработан тренинг профессиональной адаптации аспирантов высших учебных заведений «Антиплагиат», на котором рассматриваются теоретические основы проблемы плагиата, правила цитирования, анализ и самоанализ творческих работ аспирантов.

Ключевые слова: тренинг, профессиональная адаптация, аспиранты, плагиат, высшее учебное заведение, психологические манипуляции, научная деятельность.

SUMMARY

Gura E. Training for professional adaptation of higher educational establishments' post graduates.

Theoretical research of the main kinds of plagiarism and its borderline psychological manipulations has been accomplished. It is determined that plagiarism is a problem that is actual for all spheres of professional activity of mankind. The globalness of plagiarism is related to the fact that it is based on the only psychological mechanism of «project authentication» lies in its basis. In the article the main detection methods of plagiarism in professional activity such as computer, linguistic and psychological diagnostics are described. The classification of basic types of plagiarism in professional activity is created. On the basis of theoretical analysis and generalization of literary sources, materials of the Internet and psychological interviews the professional adaptation training «Anti-plagiarism» for postgraduates of higher educational establishments is developed on the ground of which the theoretical bases of problem of plagiarism, historical aspects of plagiarism, plagiarism in different spheres of professional activity, classification of plagiarism depending on connection with a source and realization, rules of quoting, analysis and self-examination of creative works of graduate students of higher educational establishments of physical culture and sport are examined.

It is proved that in the pedagogical field special attention is paid to the moral aspects of plagiarism. Teachers refer plagiarism to violations that offend teachers, are dishonest to

fellow students and the person himself. Plagiarism is destroying the very process of university education. The pedagogy to the «literary theft» refers cheating homework or using cheat sheets during exams. It's interesting to note that students realize the fact such actions are the violation of the rules of training. At the same time the majority of students do not consider plagiarism rewriting his fellow student's homework during the semester.

As a result of his own review of the relevant literature, Internet resources and psychological interview the author created the training of professional adaptation of post-graduates of higher educational establishments of physical culture and sports «Anti-plagiarism». The training consists of three parts: a lecture «Theoretical basis of the problem of plagiarism» (interactive format) and two practical lessons: «Plagiarism: analysis and self-analysis of creative works» and «Modern rules of citation». The lectures focus at identifying the problem of plagiarism in the modern world, historical aspects of plagiarism, plagiarism in different spheres of professional activity, diagnosis, classification and consequences of plagiarism.

Key words: *training, professional adaptation, postgraduates, plagiarism, higher educational establishments, psychological manipulations, research activity.*

УДК 378.147.31

О. О. Єжова

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

МУЛЬТИМЕДІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СПОРТИВНА ФІЗІОЛОГІЯ»

У статті розглянуто можливості застосування мультимедійних засобів навчання й виховання в підготовці майбутніх учителів фізичної культури на прикладі мультимедійного забезпечення навчальної дисципліни «Спортивна фізіологія». Показано, що ефективним і зручним є застосування PowerPoint-презентації на лекційних заняттях. Наведено конкретні приклади застосування мультимедійних презентацій у лекційному курсі «Спортивна фізіологія» для студентів напряму підготовки 6.010201 Фізичне виховання (бакалавр)

Ключові слова: *мультимедійні засоби, мультимедійна презентація, спортивна фізіологія, майбутні вчителі фізичної культури.*

Постановка проблеми. Інформатизація навчально-виховного процесу стає невід'ємною ознакою сучасної вищої освіти. У педагогічній літературі висвітлюються різноманітні можливості застосування мультимедійних засобів під час навчання майбутніх бакалаврів, спеціалістів і магістрів, зокрема педагогічних спеціальностей. Розроблення мультимедійного забезпечення більшість науковців розглядають як потужний засіб активізації навчально-пізнавальної активності студентів. Уважають, що мультимедійні засоби сприяють підвищенню ефективності навчання. Отже, в освітньому середовищі складаються такі умови, які вимагають системного застосування мультимедійних засобів під час викладання навчальних дисциплін. Однак, поза увагою дослідників